Пленум ЦК КПБ

10 студзеня г. г. адбыўся XVI пленум ЦК Кампартыі Беларусі.

Разгледжана пытанне «Аб выніках снежаньскага (1983 г.) Пленума ЦК КПСС і задачах партыйных арганізацый рэспублікі, якія выходзяць з рашэнняў Пленума, палажэнняў і вывадаў, змешчаных у выступленні Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР таварыша Ю. У. Андропава».

З дакладам выступіў першы сакратар ЦК КП Беларусі М. М. Слюнькоў.

Па абмеркаванаму пытанню пленум ЦК КП Беларусі прыняў пастанову, якая апублікавана ў друку.

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Гомельскі універсітэт

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМІТЭТА ЛКСМБ І ПРАФКОМАЎ ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА

№ 2 (562)	Субота, 14 студзеня 1984 г.	Газета заснавана ў верасні 1969 года. Выходзіць раз у тыдзень	Цана 2 кап

Насустрач выбарам у Вярхоўны Савет СССР

ДАВЕР'ЕМ НАДЗЯЛЯЮЦЬ ДАСТОЙНЫХ

12 студзеня ў актавай зале універсітэта адбыўся сход выкладчыкаў, студэнтаў і супрацоўнікаў па падтрыманню вылучанага кандыдата ў дэпутаты Савета Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР па Гомельскай гарадской выбарчай акрузе № 84.

Уступным словам сход адкрыў старшыня прафкома М. Н. Мурашка. Ён сказаў, што калектыў фабрыкі «8 Сакавіка» аднадушна вылучыў кандыдатам у дэпутаты Савета Нацыянальнасцей адну з лепшых сваіх вязальшчыц, члена КПСС **Вольгу Якаўлеўну КАПЫТКА.** Пра яе жыццёвы і працоўны шлях расказала дaверaная асоба, начальнік панчошнага цэха трыкатажнай фабрыкі Л. Я. Каралёва.

У калектыве аднаго з перадавых прадпрыемстваў нашага горада В. Я. Капытка працуе ўжо больш дваццаці гадоў. Тут яна стала сапраўдным майстрам сваёй справы, вопытным і чулым настаўнікам рабочай моладзі. Сваёй прафесіі Вольга Якаўлеўна абучыла ўжо 30 чалавек.

Член ленінскай партыі з 1976 года В. Я. Капытка актыўна ўдзельнічае ў грамадскім жыцці. Яна — член партыйнага бюро цэха, старшыня групы народнага кантролю, з пачуццём высокай адказнасці выконвае любое даручэнне.

Кожны год Вольга Якаўлеўна працуе з апераджэннем календара. Цяпер яна выпускае прадукцыю ўжо ў лік кастрычніка 1984 года. Яе вытворчыя дасягненні адзначаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, Дружбы народаў і Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, нагруднымі знакамі ўдарніка пяцігодак.

На сходзе выступілі член партбюро эканамічнага факультэта В. І. Врублеўскі, дэкан матэматычнага факультэта У. Ф. Філіпцоў, асістэнт кафедры оптыкі, агітатар В. Ю. Залатарэнка, сакратар партбюро гісторыка-філалагічнага факультэта М. Ф. Гуліцкі, асістэнт кафедры батанікі і фізіялогіі раслін С. У. Аўсеенка. Усе яны гаварылі аб тым, што В. Я. Капытка дастойна быць выбранай у Савет Нацыянальнасцей вярхоўнага органа Савецкай улады, і заклікалі прысутных падтрымаць яе кандыдатуру па вылучэнню кандыдатам у дэпутаты.

На агульнауніверсітэцкім сходзе прынята пастанова, у якой адлюстравана аднадушная падтрымка перадавой вязальшчыцы фабрыкі «8 Сакавіка» **Вольгі Якаўлеўны КАПЫТКА** па вылучэнню яе кандыдатам у дэпутаты Савета Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР па Гомельскай гарадской выбарчай акрузе № 84.

У рабоце сходу прынялі ўдзел сакратар гарадскога камітэта КПБ Н. Ф. Іванова, сакратара Цэнтральнага РК КПБ В. І. Чэпелаў.

ДЗЕЙНІЧАЕ АГІТЦЭНТР

Наша краіна стаіць на парозе важнай палітычнай падзеі — 4 сакавіка 1984 г. адбудуцца выбары ў Вярхоўны Савет СССР адзінаццатага склікання. Падрыхтоўка да выбараў вядзецца ў абстаноўцы вялікага працоўнага і палітычнага ўздыму, праходзіць на адказным этапе барацьбы за ператварэнне ў жыццё рашэнняў XXVI з'езда КПСС, снежаньскага (1983 г.) Пленума ЦК КПСС, заданняў пяцігодкі.

Усюды створаны выбарчыя ўчасткі, ідзе вылучэнне ў састаў участковых выбарчых камісій. Нядаўна ва універсітэце паспяхова прайшла кампанія па вылучэнню прадстаўнікоў нашага калектыву ў састаў участковых выбарчых камісій. Па прапанове партыйнай, прафсаюзнай, камсамольскай арганізацый, калектыву супрацоўнікаў, прафесарска-выкладчыцкага саставу, студэнтаў ГДУ у састаў участковых выбарчых камісій вылучаны камуністы і беспартыйныя, выкладчыкі і супрацоўнікі. У састаў **камісій выбраны** камуністы прарэктар па вучэбнай рабоце Л. А. Шамяткоў, прарэктар па навуковай рабоце М. В. Навучыцель, дэкан гісторыка-філалагічнага факультэта Т. І. Язэпава, дэкан матэматычнага факультэта У. Ф. Філіпцоў, беспартыйныя загадчык кафедры беларускай літаратуры І. Ф. Штэйнер, асістэнт кафедры гісторыі СССР і ўсеагульнай гісторыі А. М. Бабкоў. Ад камсамольскай арганізацыі у састаў участковай **выбарчай камісіі выбраны,** тэхнік **службы інфармацыі І. А. Кулевас** і іншыя таварышы, якія з гонарам выконваюць ускладзеное на іх адказнае даручэнне.

Калектыў нашага універсітэта адразу ж пасля апублікавання 18 снежня 1983 г. Указа аб выбарах у Вярхоўны Савет СССР актыўна ўключыўся ў выбарчую кампанію. У парткоме распрацавалі комплекс арганізацыйных і арганізацыйна-прапагандысцкіх мерапрыемстваў. Быў узгоднен план работы універсітэцкіх падраздзяленняў па падрыхтоўцы памяшканняў і забеспячэння матэрыяльнага забеспячэння выбарчай кампаніі ў вышэйшы орган Савецкага Саюза. Для каардынацыі культурна-масавай работы на двух выбарчых участках па вул. Савецкай і вул. Кірава ва універсітэце створан агітацыйны цэнтр. На кожным факультэце вызначаны агітатары, якія ўвайшлі ў састаў агітакалектываў, іх кіраўнікамі назначаны камуністы Е. Б. Колас і А. М. Падалаў. Агітатары дзяжураць у пакоях выбаршчыкаў, якія працуюць у корпусах №№ 1 і 2, рыхтуюць спісы выбаршчыкаў, удзельнічаюць у падрыхтоўцы і далучэнні выбаршчыкаў да палітычных мерапрыемстваў у агітцэнтры. Партыйным арганізацыям факультэтаў неабходна аказваць усебаковую дапамогу агітколектывам у правядзенні запланаваных мерапрыемстваў.

У цяперашні выбарчай кампаніі значнае месца адводзіцца рабоце агітацыйных цэнтраў. Іх дзейнасць каардынуецца Цэнтральным райкомам КПБ г. Гомеля. У нашым агітцэнтры арганізаваны кваліфікаваныя кансультацыі. Для правядзення юрыдычных кансультацый прыцягнуты работнікі раённых арганізацый (1 і 3 чацвер кожнага месяца з 17 да 20 гадзін). Медыцынскія кансультацыі праводзяцца кожны другі чацвер, па педагагічнай тэматыцы — кожны чацвёрты чацвер. У актавай **зале будуць арганізаваны выступленні калектываў** мастацкай самадзейнасці, дэманстрацыя кінафільмаў, а таксама праводзіцца лекторыі і кіналекторыі, публічныя лекцыі на міжнародныя тэмы, аб падрыхтоўцы да выбараў, аб савецкай палітычнай сістэме. Перад выбаршчыкамі выступяць кваліфікаваныя лектары таварыства «Веды», інфармацыйна-прапагандысцкая група Цэнтральнага райкома КПБ.

В. МАСЛЮКОЎ,
загадчык агітцэнтра ГДУ, асістэнт кафедры гісторыі СССР і ўсеагульнай гісторыі.

XXII АБЛАСНАЯ ПАРТЫЙНАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ

6—7 студзеня ў Гомелі ў Доме палітычнай асветы абкома КПБ праходзіла XXII абласная партыйная канферэнцыя.

З дакладам «Справаздача абкома КПБ і задачы абласной партыйнай арганізацыі, якія вынікаюць з рашэнняў снежаньскага (1983 г.) Пленума ЦК КПСС, палажэнняў і вывадаў, якія ўтрымліваюцца ў выступленні Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР таварыша Ю. У. Андропава», на канферэнцыі выступіў першы сакратар абкома КПБ **А. А. Малафееў.**

Даклад аб рабоце рэвізійнай камісіі абласной партарганізацыі зрабіў старшыня рэвізійнай камісіі А. А. Пасёмаў.

З прамовай на канферэнцыі выступіў член Бюро ЦК Кампартыі Беларусі, Старшыня Савета Міністраў БССР **У. І. Бровікаў.**

З заключным словам на канферэнцыі выступіў першы сакратар абкома КПБ **А. А. Малафееў.**

Канферэнцыя прыняла пастанову па дакладу «Справаздача абкома КПБ і задачы абласной партыйнай арганізацыі, якія вынікаюць з рашэнняў снежаньскага (1983 г.) Пленума ЦК КПСС, палажэнняў і вывадаў, якія ўтрымліваюцца ў выступленні Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР таварыша Ю. У. Андропава».

Зацверджан даклад рэвізійнай камісіі абласной партарганізацыі.

Партыйная канферэнцыя выбрала кіруючыя органы абласной партыйнай арганізацыі — абласны камітэт Кампартыі Беларусі і рэвізійную камісію абласной партыйнай арганізацыі.

Адбыўся арганізацыйны пленум абласнога камітэта КПБ, выбранага XXII абласной партыйнай канферэнцыяй.

Першым сакратаром і членам бюро абласнога камітэта КПБ выбран **А. А. Малафееў.**

Другім сакратаром і членам бюро абласнога камітэта КПБ выбран **У. П. Шапялька.**

Сакратарамі і членамі бюро абласнога камітэта КПБ выбраны **С. П. Бабыр, А. С. Ляхаў, В. М. Якаўлеў.**

* * *

Членам абласнога Камітэта КПБ выбраны рэктар ГДУ акадэмік АН БССР Б. В. Бокуць.

СЕСІЯ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

Лінія партыі на далейшае павышэнне эфектыўнасці вытворчасці і якасці работы, умацаванне дзяржаўнай і працоўнай дысцыпліны, удасканаленне дзейнасці гаспадарчага механізма знаходзіць гарачае адабрэнне савецкіх людзей. Працоўныя Беларусі імкнуцца з гонарам выканаць напружаныя планы і павышаныя сацыялістычныя абавязацельствы чацвёртага года пяцігодкі. Аб гэтым гаварылі ўдзельнікі прайшоўшай 11 студзеня ў Мінску дзевятай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР дзесятага склікання.

На сесіі разгледжаны пытанні:

1. **Аб Дзяржаўным плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР на 1984 год і аб выкананні Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР у 1983 годзе.**

2. **Аб Дзяржаўным бюджэце Беларускай ССР на 1984 год і аб выкананні Дзяржаўнага бюджэту Беларускай ССР за 1982 год.**

3. **Аб зацвярджэнні Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.**

Па першаму пытанню выступіў намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР, старшыня Дзяржплана БССР дэпутат А. А. Рэут. З дакладам па другому пытанню выступіў міністр фінансаў БССР дэпутат В. І. Шаціла.

Садаклад планава-бюджэтнай і іншых пастаянных камісій зрабіў старшыня Планава-бюджэтнай камісіі Вярхоўнага Савета БССР дэпутат В. Д. Бысенка.

Затым пачалося абмеркаванне пытанняў аб Дзяржаўным плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР на 1984 год і аб выкананні Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР у 1983 годзе, аб Дзяржаўным бюджэце Беларускай ССР на 1984 год і аб выкананні Дзяржаўнага бюджэту Беларускай ССР за 1982 год.

З заключным словам аб Дзяржаўным плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР на 1984 год і аб выкананні Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР у 1983 годзе выступіў намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР, старшыня Дзяржплана БССР дэпутат А. А. Рэут.

Вярхоўны Савет аднагалосна прыняў Закон аб Дзяржаўным плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР на 1984 год і пастанову аб выкананні Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР у 1983 годзе.

З заключным словам па пытанню аб Дзяржаўным бюджэце Беларускай ССР на 1984 год і аб выкананні Дзяржаўнага бюджэту Беларускай ССР за 1982 год выступіў міністр фінансаў БССР дэпутат В. І. Шаціла.

Вярхоўны Савет аднагалосна прыняў Закон аб Дзяржаўным бюджэце Беларускай ССР на 1984 год і пастанову аб зацвярджэнні справаздачы аб выкананні Дзяржаўнага бюджэту Беларускай ССР за 1982 год.

Вярхоўны Савет Беларускай ССР па прапанове Старшыні Савета Міністраў **БССР У. І. Бровікава** прыняў пастанову аб назначэнні К. З. Цераха намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР.

З дакладам аб зацвярджэнні Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР выступіла сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР дэпутат Л. П. Чагіна.

Абмяркоўваем праект ЦК КПСС аб рэформе школы

АДПАВЯДАЕ ПАТРАБАВАННЯМ ЧАСУ

Усе савецкія людзі з вялікай увагай і цікавасцю пазнаёміліся з праектам ЦК КПСС «Асноўныя напрамкі рэформы агульнаадукацыйнай і прафесіянальнай школы». Гэта рэформа прадугледжвае ўзняць работу школы на якасна новы узровень, што адпавядае курсу Камуністычнай партыі на планамернае і ўсебаковае ўдасканальванне развітога сацыялізму.

Савецкая школа на сучасным этапе развіцця павінна навучаць і выхоўваць маладое пакаленне, забяспечваючы гарманічнае развіццё асобы і высокі ўзровень агульнаадукацыйных ведаў, фарміраваць ідэйную перакананасць і камуністычную маральнасць, актыўную жыццёвую пазіцыю, рыхтаваць сваіх выхаванцаў да творчай стваральнай працы, ажыццяўляючы мэтанакіраваную прафесіянальную арыентацыю кожнага маладога чалавека.

Рэформа прадугледжвае шэраг мер, накіраваных на выхаванне ў моладзі патрэбнасці да працы, на актыўнае ўключэнне яе ў грамадска-карысную працу, на рэальную падрыхтоўку вучняў да авалодвання выбранай прафесіяй, якая б адпавядала асабістым схільнасцям і грамадскім патрэбнасцям развіцця матэрыяльнай вытворчасці і сферы абслугоўвання. Выдатна тое, што на працягу бліжэйшага дзесяцігоддзя абавязковая ўсеагульная адукацыя будзе дапоўнена ўсеагульнай прафесіянальнай адукацыяй. Гэта горача адабраюць і педагогі і бацькі.

У праекце дастаткова абгрунтавана рэарганізацыя структуры агульнай і прафесіянальнай адукацыі. Пераход да 11-гадовай адукацыі за кошт павелічэння тэрміна навучання ў пачатковым звяне з шасцігадовага ўзросту, відавочна, сапраўды дазволіць у 1—4 класах даць больш трывалую падрыхтоўку да далейшага засваення асноў навук і адначасова паменшыць нагрузку вучням малодшага ўзросту. Мэтазгодна было б прадугледзець для іх два выхадныя дні ў тыдзень, з выкарыстаннем аднаго з іх для пазаўрочнай выхаваўчай работы.

Няпоўная сярэдняя адукацыя будзе завяршацца, як і цяпер, за пяць гадоў навучання ў 5-х — 9-х класах і 9-гадовая школа стане базай як для атрымання агульнай сярэдняй адукацыі ў 10—11 класах, так і для далейшага навучання ў прафтэхвучылішчах або сярэдніх спецыяльных навучальных установах. Прадугледжана, што розныя тыпы ПТВ рэарганізуюцца ў адзіны тып сярэдняга прафтэхвучылішча, колькасць навучэнцаў у якіх за кошт выпускнікоў 9-х класаў у перспектыве павінна павялічыцца прыкладна ўдвая. Важна, што ставіцца задача забяспечыць больш высокі ўзровень агульнаадукацыйных ведаў у навучэнцаў ПТВ, што створыць роўныя ўмовы для паступлення ў ВНУ выпускнікоў ПТВ і сярэдніх школ.

Своечасовымі і неабходнымі з'яўляюцца меры па павышэнню якасці вучэбна-выхаваўчага працэсу. Вопыт работы па ўдасканаленых праграмах сярэдняй школы, у прыватнасці, па гісторыі, пацвердзіў неабходнасць выразнага вызначэння асноўных паняццяў і вядучых ідэй кожнага курса вучэбнай дысцыпліны, патрабаванням па фарміраванню ўменняў і навыкаў вучняў. Апраўдана выключэнне другараднага і надзвычай складанага матэрыялу пры ўмове забеспячэння высокага навуковага ўзроўню выкладання ў мэтах фарміравання марксісцка-ленінскага светапогляду навучэнцаў.

Акцэнтуючы ўвагу ўсіх педагогаў на максімальнае выкарыстанне вучэбнага праграмнага матэрыялу для рашэння задач камуністычнага выхавання моладзі, праект падкрэслівае асаблівую значнасць у гэтым прадметаў грамадска-гуманітарнага цыкла. Выкладчыкі гісторыі адабраюць прапанову павялічыць колькасць гадзін на курс грамадазнаўства.

Актуальнай застаецца задача ўдасканальвання форм, метадаў і сродкаў навучання. Безумоўна, павышэнню якасці ведаў павінна садзейнічаць і памяншэнне напаўняемасці класаў, і павялічэнне выпуску розных сродкаў нагляднасці, ТСН і іншага абсталявання, і ўкараненне найбольш актыўных форм заняткаў. Хацелася б, каб праект прадкрэсліваў неабходнасць выкарыстання розных тыпаў і метадычных варыянтаў заняткаў не толькі ў старэйшых, але і ў сярэдняй паралелі класаў.

Паспяховае вырашэнне складаных задач рэформы школы ў рашаючай ступені, падкрэсліваецца ў праекце, залежыць ад настаўніка, яго ідэйнай перакананасці, прафесійнага майстэрства, эрудыцыі і культуры. Праект ЦК КПСС прасякнуты ленінскім клопатам аб павышэнні аўтарытэту і ролі настаўніка ў жыцці нашага грамадства. Гарачае адабрэнне сустракаюць меры па паляпшэнню ўмоў працы, адпачынку, матэрыяльнаму забяспячэнню настаўніка.

Абмяркоўваючы праект ЦК КПСС аб рэформе агульнаадукацыйнай і прафесіянальнай школы, выкладчыкі нашай кафедры падтрымліваюць і адабраюць яго. Кіруючыся рашэннямі XXVI з'езда КПСС, чэрвеньскага і снежаньскага (1983 г.) Пленумаў ЦК КПСС, устаноўкамі і вывадамі, якія змяшчаюцца ў тэксце выступлення тав. Ю. У. Андропава на снежаньскім (1983 г.) Пленуме ЦК КПСС, наш калектыў вызначыў для сябе канкрэтныя задачы па далейшаму ўдасканальванню падрыхтоўкі педагагічных кадраў.

М. ГУСЕВА,
асістэнт кафедры гісторыі СССР і ўсеагульнай гісторыі.

ПАЛЯПШАЦЬ ЛЕКЦЫЙНУЮ ПРАПАГАНДУ

На чэрвеньскім (1983 г.) Пленуме ЦК КПСС падкрэслівалася: ідэалагічная работа з'яўляецца справай усёй партыі. Важнае месца ў ёй адведзена Усесаюзнаму таварыству «Веды», яго органам на месцах, у тым ліку і пярвічным арганізацыям. Наш абавязак — апраўдаць высокае давер'е партыі. У гэтай сувязі дарэчы напомніць асноўныя мэты і задачы арганізацыі таварыства «Веды». У адпаведнасці са Статутам мы павінны:

па-першае, распаўсюджваючы палітычныя і навуковыя веды, актыўна ўдзельнічаць у камуністычным выхаванні савецкіх людзей;

па-другое, папулярызуючы новыя дасягненні навукі, тэхнікі, перадавога вопыту, усямерна садзейнічаць павышэнню працоўнай актыўнасці савецкіх людзей, задавальненню іх інтарэсаў і патрэбнасцей;

па-трэцяе, дапамагаючы павышэнню ўзроўню прафесіянальных ведаў спецыялістаў і рабочых, садзейнічаць росту іх дзелавой і вытворчай кваліфікацыі;

па-чацвёртае, далучаючы слухачоў да высокіх каштоўнасцей культуры, мастацтва, літаратуры, абагачаць духоўнае жыццё кожнага савецкага чалавека.

Рашэнне задач, якія пастаўлены перад намі партыяй, залежыць ад многіх фактараў. Да іх можна аднесці:

— удасканаленне зместу, тэматычнай накіраванасці прапаганды і распаўсюджвання ведаў, умацаванне сувязі з жыццём, арыентаванне на ўдзел у рашэнні вытворчых і выхаваўчых задач працоўных калектываў;

— паляпшэнне выхавання і павышэнне лектарскага майстэрства членаў таварыства «Веды»;

— павышэнне ўзроўню практычнай работы кожнай пярвічнай арганізацыі;

— далейшае развіццё грамадскіх пачаткаў у кіраўніцтве прапагандай;

— выхаванне ў кожнага савецкага чалавека патрэбнасці ў працы, добрасумленнай работы на агульную карысць.

Галоўнае — дабіцца, каб працоўнае выхаванне стала справай кожнага лектара. І ў гэтым значная роля належыць педагогам, спецыялістам па пытаннях псіхалогіі. Менавіта яны, працуючы з настаўнікамі, бацькамі, вучнямі аказваюць дапамогу ў выхаванні падрастаючага пакалення,

Мерай эфектыўнасці работы кожнага лектара павінна стаць не колькасць прачытаных лекцый, а іх якасць, рэальнае павышэнне дзелавой кваліфікацыі слухачоў,

Нас чакае вялікая работа — развіваць прапаганду па пытаннях фарміравання разумных патрэб, інтарэсаў асобы. Колькасць лектараў па гэтай тэматыцы невялікая. Мала і дапаможнікаў па распрацоўцы зместу і методыцы асвятлення гэтай праблемы. Абласная арганізацыя таварыства «Веды» чакае дзейснай дапамогі ад адпаведных кафедр нашага універсітэта.

Патрэбны рашучы паварот лектарскага актыву, усіх пярвічных арганізацый у бок працоўных калектываў — канкрэтных фабрык, заводаў, вытворчых аб'яднанняў — бо менавіта тут рашаецца лёс планаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця.

Наша краіна жыве і развіваецца ў складаных міжнародных абставінах, вострага супрацьборства двух палярна супрацьлеглых светапоглядаў, дзвюх палітычных сістэм — сацыялізму і капіталізму. Ідзе барацьба за розумы і сэрцы мільярдаў людзей на планеце. І будучае чалавецтва залежыць у немалой ступені ад вынікаў гэтай ідэалагічнай барацьбы. Неабходна настойліва і пераканаўча даносіць да свядомасці людзей праўду аб нашай знешняй палітыцы, выкрываць планы імперыялізму. У гэтай сувязі неабходна разгарнуць самую шырокую і актыўную работу з моладдзю — у студэнцкіх групах, інтэрнатах, у працоўных калектывах, з навучэнцамі школ.

В. СТАРАКОЖАВА,
адказны сакратар таварыства «Веды» ГДУ.

Кубінскай рэвалюцыі—25 гадоў

НА ШЛЯХУ РОСКВІТУ

(Заканчэнне. Пачатак у № 39 за 1983 г. і № 1 за 1974 г.)

ВЫДАТНЫМ дасягненнем сацыялістычнай Кубы з'яўляецца ажыццяўленне культурнай рэвалюцыі. Дваццаціпяцігадовы вопыт кубінскай рэвалюцыі, яе вялікія здзяйсненні ў галіне культуры, адукацыі, навукі, усяго духоўнага жыцця краіны наглядна пацвердзілі гістарычнае значэнне марксісцкага палажэння аб культурнай рэвалюцыі як неад'емнай складанай частцы сацыялістычнага пераўтварэння.

У 1958 г. на Кубе пры насельніцтве 6,5 млн. чалавек налічвалася 1 млн. поўнасцю непісьменных, больш 1 млн. паўпісьменных. Пачатковую школу наведвала менш палавіны дзяцей школьнага ўзросту, а 10 тыс. настаўнікаў не мелі работы. Сярэдні адукацыйны ўзровень насельніцтва старэй 15 гадоў не дасягаў трох класаў. Навучанне практычна поўнасцю ажыццяўлялася па падручніках, падрыхтаваных у ЗША. Школьнікі далучаліся да амерыканскага ладу жыцця, вывучалі гісторыю ЗША і амаль нічога не ведалі аб гісторыі свайй радзімы.

1961 год увайшоў у нацыянальную гісторыю Кубы як год ліквідацыі непісьменнасці. Выконваючы пастаўлены рэвалюцыйным урадам лозунг «Калі ведаеш — вучы, калі не ведаеш — вучыся», разам з настаўнікамі-прафесіяналамі тысячы настаўнікаў - добраахвотнікаў сталі распаўсюджвальнікамі пісьменнасці. Фарміраванне сістэмы адукацыі ішло інтэнсіўна. Спецыфіка кубінскага вопыту заключаецца ў тым, што доступ да адукацыі гарантаваўся не толькі абвяшчэннем нацыяналізацыі ўсіх навучальных устаноў, але і яе бясплатнасцю, пераводам на поўнае дзяржаўнае забеспячэнне значнага кантынгенту навучэнцаў. Шырокае развіццё ў краіне атрымала сістэма інтэрнатаў і школ падоўжанага дня, Штогодныя расходы дзяржавы на патрэбы адукацыі павялічыліся с 1958 года ў ў 16 разоў і складаюць больш 1,5 млрд. песа ў год.

Сёння Куба з'яўляецца першай на лацінаамерыканскім кантыненце краінай суцэльнай пісьменнасці. Яе народ стаў адным з самых чытаючых у свеце. Усімі відамі бясплатнага навучання на Кубе ахоплена больш 3 млн. чалавек.

Сістэма агульнай адукацыі з тэрмінам навучання 12 год ахоплівае практычна ўсіх дзяцей школьнага ўзросту. Яна ўключае школу першай ступені, якая дае пачатковую адукацыю дзецям ад 6 да 12 гадоў (1—6 класы); школу другой ступені, якая дае няпоўную сярэднюю адукацыю (7—9 класы); школу трэцяй ступені, якая дае поўную сярэднюю адукацыю. Асаблівасць структуры нацыянальнай адукацыі на Кубе заключаецца ў тым, што паралельна з агульнай школай існуе сістэма навучання для дарослых, у якой на 1 верасня 1983 г. налічвалася 400 тыс. чалавек (пачатковая і сярэдняя школы, рабоча-сялянскія факультэты па падрыхтоўцы ў вышэйшыя навучальныя ўстановы). Па даных апошняга перапісу насельніцтва (1980 г.) сярэдні ўзровень школьнай адукацыі сярод дарослага насельніцтва дасягнуў 6, 4 класа. На II з'ездзе Кампартыі Кубы (снежань 1980 г.) была пастаўлена задача ўвядзення абавязковай дзесяцігадовай адукацыі. Значныя поспехі вышэйшай школы. У ВНУ сёння навучаецца больш 200 тыс. чалавек, што ў 18 разоў перавышае колькасць студэнтаў да рэвалюцыі.

Цікавы вопыт сацыялістычнай Кубы ў выхаванні моладзі. Асноватворным яго прынцыпам стала спалучэнне вучобы і працы, што садзейнічае фарміраванню камуністычнай свядомасці новага пакалення і ў той жа час дазваляе моладзі ўносіць рэальны ўклад у дасягненні краіны. Прыкладам гэтага з'яўляецца прынцыпова новы тып агульнаадукацыйных школ — «школы ў поле». Кожная з іх уяўляе сабой сярэднюю навучальную ўстанову, як правіла, II—III ступеней, дзе школьнікі аднучасова вучацца і выконваюць сельскагаспадарчыя работы. Кожная школа разлічана на 500 вучняў, якія жывуць пры поўным дзяржаўным забеспячэнні на рэжыме інтэрната, апрацоўваюць і вырошчваюць сельгаскультуры на 500—700 га.

Вялікую цікавасць уяўляюць таксама і прафесіянальныя сярэднія школы, якія атрымалі назву «школа па прызванню». Яны заклікаy садзейнічаць гарманічнаму развіццю моладзі, далучаючы яе да мерапрыемстваў вучэбнага, вытворча-політэхнічнага, культурнага і спартыўнага характару. Школай такога тыпу з'яўляецца інтэрнат імя У. І. Леніна, дзе расходы на аднаго вучня складаюць каля 900 песа ў год, а прадукцыю ён выпрацоўвае на 1000 песа. У гэтай школе ёсць свае тэлестудыя, вылічальны цэнтр, два басейны, вытворчы цэх па зборцы транзістарных прыёмнікаў, фабрыка па выпуску партатыўных лічыльных машынак і майстэрня па вытворчасці батарэек для транзістарных прыёмнікаў, вытворчы ўчастак па зборцы тэлевізійных антэн, лабараторыю па зборцы і наладцы лічбавых вылічальных машын. За школай замацавана 500 га цытрусавых плантацый.

Пошукі новых форм забеспячэння арганічнага спалучэння навучання і прадукцыйнай працы вядуцца таксама і ў сістэме вышэйшай школы. На прамысловых прадпрыемствах, у правінцыях ствараюцца рабочыя аддзяленні універсітэцкага цэнтра і філіалы, якія дазволілі наблізіць універсітэцкую адукацыю да вытворчасці. Тут студэнты з мінімальнымі затратамі часу маюць магчымасць удзельнічаць у прадукцыйнай працы, а рабочыя — атрымаюць вышэйшую аду-

ВЫЯВІЛА ПЕДАГАГІЧНАЯ ПРАКТЫКА

МАТЭМАТЫКА — НАВУКА ЦІКАВАЯ?

— Так, калі яе ведаеш, — пачала размову настаўніца матэматыкі 25-й сярэдняй школы г. Гомеля С. М. Петух. — Калі лёгка арыентуешся ў мностве азначэнняў і тэарэм з таго ці іншага раздзела матэматыкі, то захапляе не толькі і не столькі вынік, колькі сам працэс рашэння задач.

Усё правільна. Такія адносіны чалавека да навукі праяўляюцца тады, калі цікавасць сфарміравана. Яе змест у працэсе пазнання ўсё больш абагачаецца. Цікавасць становіцца ненасытнай, перарастае ў схільнасць. Але не трэба забываць, што вы настаўніца. І адна з важнейшых вашых задач — разбудзіць у вучняў цікавасць да матэматыкі. К. Д. Ушынскі пісаў, што вучэнне, пазбаўленае ўсякай цікавасці і ўзятае толькі сілай прымусу, адбівае ў вучняў ахвоту да авалодання ведамі. Атрымоўваецца, што схільнасць да заняткаў матэматыкай узнікае перш за ўсё на аснове інтарэсу да ведаў, а потым ужо веды пачынаюць адыгрываць рашаючую ролю. Вы ідзяце ў клас. Ведаў у вучняў па новай тэме няма. Як жа выклікаць у іх цікавасць да пазнавальнай дзейнасці?

— Адказваючы на гэта пытанне, — уступае ў размову настаўніца той жа школы Т. І. Памазава, — выходзіць трэба з вызначэння паняцця «цікавасць». Па-мойму, гэта такая адносіна асобы да ведаў, якая абумоўлена іх эмацыянальнай захопленасцю. Але цяжка за алгебраічнымі сімваламі і геаметрычнымі формамі «разглядзець» эмоцыю...

— Цяжка, але паспрабаваць зрабіць вучэбны матэрыял эмацыянальна захапляльным усё ж можна, — запярэчыла настаўніца 11-й сярэдняй школы Л. Л. Шэйнава. — Напрыклад, з дапамогай захапляльнасці. М. І. Лабачэўскі, вылучаючы дыдактычны прынцып «выкладання, прымеркаванага да ўзросту», лічыў што цікавасць вучняў да вывучэння матэматыкі базіруецца на захопленасці. А надаць уроку захапляльны характар можа кароткі экскурс у гісторыю матэматыкі. Напрыклад, тлумачэнне тэмы па геаметрыі ў 7-м класе «Суадносіны паміж вугламі і бакамі ў прамавугольным трохвугольніку» я б пачала з паведамлення аб сінус-інструменце. Аказваецца, яшчэ ў XIII стагоддзі вучоныя Усходу зрабілі трохмятровай вышыні мадэль рухомага прамавугольнага трохвугольніка. Яны яго і прымянялі для аблягчэння вылічэнняў.

— У такім выпадку дайце адказ на загадку па Еўклідавых матывах, якую я прапанавала б у 7-м класе, — сказала настаўніца 11-й сярэдняй школы В. В. Ермакова, — «Любая из твоих сторон, на трёх соседок глядя, себя в них видит и собой любуется...» Аб якой геаметрычнай фігуры ідзе ў ёй размова?

Аднак, калі ўрок будзе пабудаваны толькі на захапляльным матэрыяле, мы рызыкуемператварыць яго ў забаўнае відовішча. Між тым, К. Д. Ушынскі перасцерагаў настаўнікаў ад спакусы ўсё вучэнне зводзіць да забаў. Яно патрабуе і чарнавой работы, значнага валявога напружання. Давайце звернемся да класічнай схемы урока — праверка дамашняга задання, паведамленне новай тэмы, ізлажэнне матэрыялу, замацаванне і г. д. — і паспрабуем знайсці спосабы ўзбуджэння і падтрымання пазнавальнай цікавасці на кожным этапе ўрока. З улікам, канешне, заўвагі выдатнага рускага педагога. Аналізу можна падвергнуць урокі алгебры, якія праведзены ў шостых класах настаўніцамі А. М. Ефімчук і Н. А. Каньковай па адной і той жа тэме «Пераўтварэнне выражэнняў, якія ўтрымліваюць ступені з натуральным паказчыкам».

— У плане размовы, — пачала А. М. Ефімчук, — перш за ўсё я хацела б растлумачыць, чаму нашы ўрокі адрозніваюцца па сваім пачатку. Арганізуючы праверку дамашняга задання, я патрабавала ад вучняў узнавіць на дошцы толькі тыя прыклады, якія выклікалі ў іх цяжкасці. Пазбегнуць у далейшым гэтых цяжкасцей, растлумачыла я рабятам, можна, калі добра разабрацца ў матэрыяле сённяшняга ўрока. І толькі пасля гэтага аб'явіла новую тэму. Падкрэсліла і значнасць вучэбнага матэрыялу: ён жа па сутнасці справы з'яўляецца падрыхтоўчым этапам да вывучэння наступнай, вельмі вялікай тэмы «Мнагачлены» і спатрэбіцца ў курсе алгебры 7-га класа. А адсюль вынікае задача: трэба навучыцца хутка і лёгка прымяняць уласцівасці ступені ў тоесных пераўтварэннях. Натуральна, што такая падрыхтоўка да ўспрыняцця новай тэмы выклікала ў шасцікласнікаў цікавасць і жаданне авалодваць ёй.

На жаль, такі ж урок, праведзены Наталляй Аляксандраўнай, пачаўся адразу ж з аб'яўлення тэмы без усякага абгрунтавання неабходнасці яе вывучэння. І праверка дамашняга задання адняла амаль палавіну ўрока. Канешне, зразумела імкненне настаўніцы грунтоўна высветліць усе этапы рашэння задачы. Але трэба імкнуцца да звернутасці гэтага працэса. Праверка дамашняга задання не павінна быць самамэтай, а толькі сродкам для настаўнікі перад рабятамі чарговай вучэбнай задачы.

— Вы маеце рацыю, — уключылася ў абмеркаванне ўрока С. М. Петух. — Стварэнне праблемнай сітуацыі таксама з'яўляецца адным з сродкаў узбуджэння цікавасці да новых ведаў. На ўроку Алены Мікалаеўны такая сітуацыя была выклікана з дапамогай супярэчнасці паміж пастаўленай задачай і ранейшымі ведамі, якія аказаліся недастатковымі для яе паспяховага рашэння. Самакрытычна ацэньваючы свой урок геаметрыі ў сёмым класе па тэме «Суадносіны паміж бакамі і вугламі прамавугольнага трохвугольніка», я павінна прызнаць, што цікавасць да яе ў вучняў не ўзнікла пасля таго, як я звярнулася да класа: «Рабяты, зараз я ўвяду вызначэнне сінуса і тангенса». У наступны раз гэты ўрок я пачну прапанаваўшы, ім, напрыклад, такую задачу: як вымераць вышыню дрэва, не залазячы на яго?, або: як знайсці шырыню рэчкі не пераплываючы на другі бераг?

Зусім правільна. Тады задача аб рашэнні прамавугольных трохвугольнікаў набудзе рэальны сэнс. Разгляд задач практычнага характару перад вывучэннем новай тэмы дапамагае вучням усвядоміць разрыў паміж веданнем і няведаннем і пабуджае да авалодвання «геаметрычнай уласцівасцю», такой неабходнай у канкрэтнай сітуацыі. Выкарыстанне гэтага прыёму зусім апраўдана, паколькі цікавасць да вывучэння тэмы ўзнікае не толькі ў сілу яе эмацыянальнай захапляльнасці, аб чым сёння ўжо гаварылася, але і па прычыне яе жыццёвага значэння. Але давайце прадоўжым далей аналіз урока.

— Я не зусім зразумела,— падключылася да гутаркі настаўніца В. Д. Зязюліна, — чаму ж цікавасць вучняў да вывучаемай тэмы падтрымлівалася на этапе замацавання матэрыялу? Далей жа ішлі ў асноўным аднастайныя практыкаванні, ад якіх да сумоты на ўроку — адзін крок. Рабяты ж, як гэта было бачна на ўроках А. М. Якіменка і Н. А. Каньковай, працавалі з захапленнем.

— Я лічу, — адказала на гэта пытанне Алена Мікалаеўна, — што гэта ўдалося вось па якой прычыне. Пры планаванні ўрока я абапіралася на вельмі важнае палажэнне, абгрунтаванае ў педагагічнай навуцы членам-карэспандэнтам АПН СССР прафесарам І. Ф. Харламавым. Сутнасць яго ў тым, што пераходзіць да практыкаванняў нельга, калі вучні не прайшлі поўны цыкл пазнавальных дзеянняў—успрыняцце, асэнсаванне і запамінанне вучэбнага матэрыялу. Інакш кажучы, нельга «замацаваць» веды, якіх вучань пакуль што не мае. Таму ад вучняў я патрабавала добра асэнсаваць і запамятаць уласцівасці ступені з натуральным паказчыкам. Вось чаму яны з захапленнем прымянялі веды на практыцы, актыўна выпрацоўвалі ўменне пераўтвараць дробныя рацыянальныя выражэнні.

— Акрамя таго, дабавіла Н. А. Канькова, — як Алена Мікалаеўна, так і я на сваім уроку прапанавала вучням самастойную работу. Але не проста забяспечылі рабятам самастойнасць, а далі магчымасць кожнаму шасцікласніку перажыць радасць поспеху, адчуць веру ў свае сілы, у пераадоленне цяжкасцей, якія сустракаюцца. А гэта таксама адна з галоўнейшых умоў падтрымання пазнавальнай цікавасці. Работа многіх вучняў была заахвочана пяцёркамі і чацвёркамі.

Такім чынам, як паказвае праведзены аналіз, узбуджаць і падтрымліваць цікавасць да ведаў можна на ўсіх этапах урока. І важнай умовай арганізацыі вучэння з захапленнем з'яўляецца ў першую чаргу веданне і выкарыстанне настаўнікам у сваёй рабоце псіхолага-педагагічных механізмаў пазнавальнай дзейнасці вучняў. Калі ўдасца гэту дзейнасць заснаваць на цікавасці, яна становіцца натхнёнай, творчай і лёгкай. Тады вучань не мае патрэбы ў знешнім пабуджэнні да вучобы, а займаецца ў сілу свайго ўнутранага захаплення. Канешне, далёка не ўсе нашы вучні ў будучым правяжуць схільнасць да матэматыкі, паколькі цікавасць да ведаў у працэсе свайго развіцця набывае выбіральны характар. А ў школе, як вядома, вывучаецца не адна матэматыка. Аднак узбуджэнне і падтрымка цікавасці да ведаў з'яўляецца адной з важных умоў паспяховасці школьнікаў па гэтай дысцыпліне.

—Так як наша размова падыходзіць да канца, дазвольце выказацца і мне, — папрасіла слова Л. Г. Аніскіна. — Жыццёвую значнасць і эмацыянальную захапляльнасць матэматыкі мы здолелі паказаць на нядаўна прайшоўшым у СШ № 11 тыдні матэматыкі. У яго праграме былі гутаркі, лекцыі аб мінулым і будучым нашай навукі, грамадскія агляды ведаў вучняў, віктарыны, конкурс матэматычных насценгазет, спаборніцтвы КВЗ і клуба вясёлых матэматыкаў. Лейтматывам усіх гэтых мерапрыемстваў стала вядомая думка: матэматыка — царыца ўсіх навук. Прадметны тыдзень завяршыўся матэматычным вечарам. Яго арыгінальная праграма была запазычана з праграмы шырока вядомых перадач тэлебачання і складзена ў гумарыстычным духу. А папулярны тэлеконкурс у нас атрымаў назву: «Што? Дзе? Калі?.. І колькі?» Знатакі — вучні 7—8 класаў — выступілі супраць каманды настаўнікаў. У «цяжкай барацьбе» прайгралі, натуральна, мы. Затое разам з перамогай мы аддалі рабятам і часцінку сваёй любві да матэматыкі.

Завяршаючы размову, застаецца сказаць, што на гэты раз у ролі настаўнікаў матэматыкі названых школ выступілі студэнты пятага курса матэматычнага факультэта нашага універсітэта, дзе яны праходзілі нядаўна педагагічную практыку. Гутарку з практыкантамі разам са штатнымі настаўнікамі З. С. Логвінай, В. С. Мяфедам, С. І. Філіпавай, а таксама выкладчыкамі матфака С. І. Бураkоўскай і Н. С. Трусавай вёў

А. ЛЫТКО,
асістэнт кафедры педагогікі і псіхалогіі ГДУ.

кацыю без адрыву ад вытворчасці.

Вялікую ўвагу ўдзяляе сацыялістычная Куба развіццю навукі. Пасля рэвалюцыі ў краіне былі створаны Акадэмія навук і Нацыянальны цэнтр навуковых даследаванняў пры Гаванскім універсітэце. У структуры Кубінскай Акадэміі навук у цяперашні час налічваецца 6 аддзяленняў, якія аб'ядналі 32 навукова-даследчыя цэнтры, 22 інстытуты, 6 вопытных станцый па вырошчванню цукровага трыснягу і рад іншых падраздзяленняў. Вялікая ўвага ў цяперашні час удзяляецца ўмацаванню кадраў навуковых супрацоўнікаў. Іх састаў за перыяд з 1970 па 1980 г. павялічыўся з 1,5 тыс. да 11,4 тыс. чалавек. Асабліва хуткімі тэмпамі расце колькасць вучоных, якія займаюцца даследаваннямі ў галіне прыродазнаўчых навук, праблемамі інжынернай тэхналогіі і сельскай гаспадаркі. Значная ўвага ўдзяляецца і павышэнню кваліфікацыйнага ўзроўню навуковых супрацоўнікаў. Вялікую дапамогу ў гэтых адносінах аказваюць Кубе краіны сацыялістычнай садружнасці. За перыяд 1976—1980 г. кубінскімі даследчыкамі былі абаронены 2 доктарскія і 377 кандыдацкіх дысертацый, у т. л. непасрэдна на Кубе было абаронена 46 кандыдацкіх дысертацый.

Асноўныя сілы кубінскіх даследчыкаў сканцэнтраваны ў тых галінах навукі, якія з'яўляюцца ключавымі для далейшага развіцця краіны.

Савецкія людзі радуюцца дасягненням кубінскага народа. Краіна — фарпост сацыялізму ў Заходнім паўшар'і — жыве і працуе ў складаных умовах, звязаных з пастаяннай пагрозай з боку амерыканскага імперыялізму. Але кубінскі народ упэўнена глядзіць у будучыню. «Вытворчасць і абарона, — падкрэсліў Ф. Кастра на мітынгу, прысвечаным 25-ай гадавіне рэвалюцыі ў Санцьяга-дэ-Куба, — сёння нашы галоўныя лозунгі. ...Чым большае развіццё атрымае эканоміка, чым больш сіл мы будзем аддаваць справе павышэння дабрабыту, барацьбе за шчаслівую будучыню, чым мацней будуць нашы партыя і дзяржава, чым эфектыўней будзе іх праца, з тым большай рашучасцю і гераізмам наш народ будзе абараняць радзіму і рэвалюцыю».

Савецкі народ ад усёй душы жадае кубінскаму народу далейшых поспехаў у будаўніцтве сацыялізму.

А. КАНАШЭВІЧ,
кандыдат эканамічных навук.

Н. КАНАШЭВІЧ,
кандыдат гістарычных навук.

ГУЛЬТАЯМ ВА УНІВЕРСІТЭЦЕ НЕ МЕСЦА

На аддзяленні «арганізацыя механізаванай апрацоўкі эканамічнай інфармацыі» эканамічнага факультэта набываў спецыяльнасць Андрэй Ульянаў. Нічым не абдзяліла яго прырода. Рослы, здаровы. Вось толькі адна загана: не прывучыў ён сябе працаваць, разлічваў на ўтрыманне бацькоў. Адсюль — абыякавасць да вучобы, душэўная нікчэмнасць, схільнасць да выпівак.

Дэканат і камсамольская арганізацыя эканомфака многае рабілі, каб юнак крытычна ацаніў свой лад жыцця, як кажуць, узяўся за розум. З гэтай мэтай выклікалі ва універсітэт і яго бацькоў. Аднак усе захады аказаліся дарэмнымі. Далей абяцанняў выправіцца справа не ішла. Андрэй па-ранейшаму працягваў грэбаваць даверам дэканата, выкладчыкаў і таварышаў па вучобе. І іх цярпенню прыйшоў канец. За вялікую акадэмічную запазычанасць і непрыстойныя паводзіны ў інтэрнаце па хадайніцтву камсамольскай арганізацыі і дэканата факультэта па ўзгадненню са студэнцкім прафкомам студэнт гр. 0-54 Андрэй Ульянаў з універсітэта выключаны.

Па слядах нашых выступленняў

ПРЫПІСКАМ—ЗАСЛОНУ

У нашай газеце за 17 снежня 1983 года была надрукавана падборка матэрыялаў галоўнай групы народнага кантролю ГДУ. У адным з іх, апублікаваным пад загалоўкам «Эканомія... на прыпісках», размова ішла аб злоўжываннях загадчыка лабараторыі тэхнічных сродкаў навучання А. Карніенкі пры расходаванні, захаванні і спісанні матэрыяльных каштоўнасцей. У гэтай лабараторыі народнымі кантралёрамі было выяўлена лішніх фотаматэрыялаў больш чым на 2300 рублёў.

За допушчаныя недахопы А. Карніенку загадам па універсітэту ад 28 снежня 1983 г. аб'яўлена строгая вымова. Усе каштоўнасці лабараторыі ад яго перададзены пад матэрыяльную адказнасць супрацоўніка гэтай лабараторыі У. Чысціка.

Нашы юбіляры

ЧАЛАВЕК НЕСПАКОЙНАГА СЭРЦА

Гэтымі днямі калектыў гісторыка-філалагічнага факультэта адзначыў паўвекавы юбілей загадчыцы кафедры гісторыі СССР і ўсеагульнай гісторыі Зоі Мікалаеўны Сарока. Параўнальна нядаўна прыйшла яна ва універсітэт, але дзякуючы свайму багатаму жыццёваму вопыту, аўтарытэту даследчыка і ўменню працаваць з людзьмі, хутка заваявала агульнае прызнанне сваіх калег. У 1980 годзе ёй даверылі ўзначаліць нашу кафедру.

З. М. Сарока нарадзілася ў Мінску ў сям'і ваеннаслужачага. Вучылася ў Магілёве, куды пасля вайны перавялі на службу яе бацьку. У 1958 годзе яна скончыла Магілёўскі педагагічны інстытут. Яшчэ будучы студэнткай, Зоя Мікалаеўна выбіраецца на камсамольскую работу. Пэўны час яе працоўная дзейнасць была звязана з камсамолам і на Украіне. Для абагачэння яе жыццёвым вопытам многае значыла работа ў праўленні таварыства «Веды» Беларускай ССР.

У 1971 годзе пасля паспяховага заканчэння аспірантуры З. М. Сарока становіцца навуковым супрацоўнікам Інстытута гісторыі АН БССР. Тут прайшла пара яе сталення як вучонага-гісторыка, аднаго з вядомых спецыялістаў у галіне даследавання пытанняў камуністычнага выхавання, культурных і навуковых сувязей братніх рэспублік СССР. У 1972 г. Зоя Мікалаеўна паспяхова абараніла кандыдацкую дысертацыю. Цяпер яна на высокім навукова-метадычным узроўні чытае лекцыі па складанаму курсу гісторыяграфіі айчыннай гісторыі, кіруе спецсемінарам, студэнцкімі навуковымі даследаваннямі. Ёй шмат зроблена для таго, каб узняць на больш высокі ўзровень вучэбную, метадычную і навуковую работу кафедры.

Асабліва значнай з'яўляецца заслуга З. М. Сарока ў актывізацыі навуковых даследаванняў на кафедры. Зоя Мікалаеўна ажыццяўляе кіраўніцтва дзяржбюджэтнай тэмай «Рабочы клас БССР у перыяд будаўніцтва сацыялізму і камунізму», па якой у апошнія гады апублікаваны шэраг навуковых прац, падрыхтаваны манаграфіі. Кіраўніку гэтай тэмы належыць каля трох дзесяткаў навуковых прац, выдадзены ва ўсесаюзных і рэспубліканскіх выдавецтвах.

Зоя Мікалаеўна з'яўляецца настаўнікам маладых выкладчыкаў, садзейнічае іх навуковаму росту. У тым, што за 1983 год калектыў нашай кафедры папоўніўся трыма кандыдатамі навук з ліку былых выпускнікоў універсітэта, што рыхтуюць да абароны дысертацыі яшчэ некалькі чалавек, — немалая заслуга і Зоі Мікалаеўны.

У бягучай пяцігодцы па ініцыятыве З. М. Сарока наша кафедра ўзмацніла плённае супрацоўніцтва ў галіне навуковых даследаванняў і падрыхтоўкі кадраў з Інстытутам гісторыі АН БССР. Пры гэтым інстытуце паспяхова дзейнічае філіял кафедры, у якім працуюць вядомыя беларускія вучоныя, доктары гістарычных навук У. І. Мялешка, У. А. Палуян, З. Ю. Капыскі і інш.

Зоя Мікалаеўна — чалавек неспакойнага сэрца, заўсёды наперадзе і ў грамадскім жыцці. Яна неадназова выбіралася членам партыйных органаў у Мінску, з'яўлялася намеснікам сакратара партбюро факультэта, старшынёй групы народнага кантролю. Зараз яна кіруе навукова-метадычным саветам і з'яўляецца членам праўлення абласной арганізацыі таварыства «Веды». Яе добра ведаюць і ў абласным інстытуце ўдасканальвання настаўнікаў, і ў таварыстве аховы помнікаў гісторыі і культуры. За актыўны ўдзел у камуністычным выхаванні працоўных З. М. Сарока ўзнагароджана Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Зоя Мікалаеўна знаходзіцца ў росквіце сваіх творчых і жыццёвых сіл. Калектыў кафедры, студэнты і выкладчыкі гісторыка-філалагічнага факультэта жадаюць ёй добрага здароўя, асабістага шчасця, новых поспехаў на навукова-педагагічнай ніве.

Р. ЛАЗЬКО,
дацэнт.

В. МАСЛЮКОЎ,
партгрупорг кафедры.

ДА ВЫБАРАЎ У ВЯРХОЎНЫ САВЕТ СССР

Кніжны магазін № 19 прапануе літаратуру да выбараў у Вярхоўны Савет СССР:

Панасюк М. В. У авангардзе камуністы. М.: Беларусь, 1983.

Уманскі Л. А. Рост народнага дабрабыту ў СССР. М.: Фінансы і статыстыка, 1983.

Курыцын В. М. Развіццё праў і свабод у савецкай дзяржаве. М.: Юрыдычная літаратура, 1983.

В. А. Фамін і інш. Сацыялістычная дэмакратыя. Мн.: Беларусь, 1983.

Юрчанка В. С. Не толькі права... Мн.: Беларусь, 1983.

Палажэнне аб арганізацыі работы з наказамі выбаршчыкаў у Беларускай ССР. Мн.: Беларусь, 1982.

Закон БССР аб выбарах у мясцовыя Саветы народных дэпутатаў Беларускай ССР. Мн.: Беларусь, 1982.

Л. І. Няздзеля. Маральныя асновы сацыялістычнага ладу жыцця. Мн.: Выд-ва БДУ ім. Леніна, 1983.

Роля грамадзянскага і сямейнага заканадаўства ў забеспячэнні канстытуцыйных праў і абавязкаў грамадзян СССР. М.; Навука, 1983.

Н. ШАТОН,
прадавец магазіна № 19.

ПАТРЭБНЫ АГУЛЬНЫ КЛОПАТ

Прайшло паўтара месяца з дня адкрыцця студэнцкага кафэ універсітэта. За гэты час тут праведзены цікавыя вечары, сустрэчы. Усе яны былі розныя і па-свойму цікавыя.

Студэнты матэматычнага факультэта, байцы інтэрнацыянальнага атрада і СБА універсітэта нядаўна сустрэліся з ветэранамі будатрадаўскага руху ГДУ. Гэты вечар запамятаўся ўсім: было расказана шмат смешных гісторый, цікавых выпадкаў, якія адбыліся за час працоўнага семестра.

Прыйшла чарга эканамістам падрыхтаваць вечар у нашым утульным кафэ. Студэнткі 2-га курса аддзялення эканомікі працы Н. Фаменка, В. Цярашкова, А. Шарова, Г. Шульцава актыўна ўзяліся за яго падрыхтоўку. Яны напісалі сцэнарый, запрасілі ў госці студэнтаў фізічнага факультэта.

Чацвёртакурснікі эканамічнага факультэта В. Любіч і А. Гелясаў — актыўныя ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці — выконвалі песні, якія спадабаліся ўсім. Удзельнік студэнцкага тэатра мініяцюр фізічнага факультэта А. Смакаў паказваў гумарыстычныя мініяцюры. За час яго выступлення ў зале не сціхаў смех.

Вечар прайшоў у вельмі сяброўскай, добразычлівай атмасферы. Але хочацца адзначыць, што праграмы ў кафэ павінны насіць тэматычны характар, а не толькі проста пацяшальны. Мы павінны пазнаваць радасць чалавечых зносін з цікавымі людзьмі, з прыгожым. Гэта абавязаны ўлічваць арганізатары вечароў у студэнцкім кафэ.

І яшчэ хочацца падкрэсліць: прайшло паўтара месяца з дня адкрыцця кафэ, а некаторыя праблемы застаюцца нявырашанымі. Савету кафэ мала хто дапамагае ў рабоце. Дапамога ж ім патрэбна пастаянная, і не толькі матэрыяльная, але і эстэтычная. Неабходна, каб кожная група, якая праводзіць вечар, пакінула пасля сябе добры след, таму што яшчэ не набыта пасуда, патрабуе пэўнай дапрацоўкі інтэр'ер кафэ.

Будзем спадзявацца, што студэнты і супрацоўнікі нашага універсітэта, якія жадаюць змястоўна праводзіць тут вольны час, па меры магчымасці ўнясуць і свой уклад у тое, каб студэнцкае кафэ ГДУ стала месцам незабыўных сустрэч.

І. НЕШЫК,
студэнтка групы Т-23 эканамічнага факультэта, адказная за прэсцэнтр.

СПОРТ

У ДЗЕСЯТЦЫ МАЦНЕЙШЫХ

Па традыцыі ў пачатку студзеня рэдакцыя абласной газеты «Гомельская праўда» праводзіць апытанне трэнераў, работнікаў ДСТ і спорткамітэтаў, сваіх шматлікіх чытачоў з мэтай вызначыць дзесятку мацнейшых спартсменаў прайшоўшага года. Асаблівую цікавасць выклікала грамадская думка наконт лепшых за 1983 год. Справа ў тым, што вызначаліся мацнейшыя спартсмены передалімпійскага сезона. Магчыма, некаторым з іх пашчасціць удзельнічаць у прадстаячых Алімпійскіх гульнях.

Пальма першынства аддадзена былому студэнту факультэта фізвыхавання нашага універсітэта М. Кіраву. Другую суму галасоў набраў абсалютны чэмпіён СССР 1983 г. па боксу А. Юкаў. На трэцяе месца выйшаў чэмпіён VIII летняй Спартакіяды народаў СССР па барацьбе самба В. Крываногаў.

У табелі аб рангах пяты радок заняла студэнтка-завочніца нашага універсітэта майстар спорту СССР міжнароднага класа, бронзавы прызёр VIII летняй Спартакіяды народаў СССР па спартыўнай гімнастыцы ў камандным заліку, чэмпіёнка Сусветнай універсіяды-83 А. Палявая. Восьмае месца дасталося першакурсніку факультэта фізвыхавання, майстру спорту СССР міжнароднага класа, пераможцу III Усесаюзных спартыўных гульняў моладзі па веславанню на байдарках і каноэ В. Борыкаву, дзесятае — студэнту гэтага ж факультэта, майстру спорту СССР, бронзаваму прызёру VIII Спартакіяды народаў СССР па вольнай барацьбе Н. Айвазяну.

Гэта цікава

ЦІ ВЕДАЕ СТО МОЎ ПЕНТ НУРМЕКУНД?

Неяк загадчык кафедры рускай літаратуры Тартускага універсітэта Ісакаў, які сам валодае многімі мовамі, задаў дацэнту Пенту Нурмекунду, здавалася б, простае пытанне: «Паслухай, Пент, а колькі моў ведаеш ты?».

— Не лічыў, — адказаў ён і растлумачыў: — Практычна цяжка правесці граніцу паміж веданнем і няведаннем мовы.

— Але хаця б прыкладна.... Моў пяцьдзесят ведаеш?

— Ну пяцьдзесят, напэўна, ведаю.

— А можа, усе сто?

— Не, ста не ведаю, — пасля нявялікага роздуму адказаў Нурмекунд.

У Тартускім універсітэце Пент Нурмекунд вядомы як адзін з вельмі рэдкіх паліглотаў свету — валодае большасцю еўрапейскіх, асноўнымі старажытнымі і ўсходнімі мовамі, некаторымі афрыканскімі і амерыканскімі мовамі.

Нарадзіўся Пент у буржуазнай Эстоніі, у сям'і беднага сельскагаспадарчага рабочага з Пярнумаа і па гэтай прычыне толькі ў 12 гадоў трапіў у школу. Вось там і высветлілася, што вясковага хлапчука адрознівае рэдкая страсць — ён вельмі цікавіўся незразумелымі словамі. У сяле быў салдат, удзельнік руска-японскай вайны, які крыху гаварыў па-кітайску. І хлапчук хутка вывучыў усё, што той ведаў. У Вільяндзі пасяліўся ў дамы, якая служыла боннай у сям'і рускага дыпламата, захапіўся японскай мовай.

Сістэматычна ж пачаў займацца мовамі ўжо у Тартускім універсітэце. Ён спецыялізаваўся па германскай і раманскай філалогіі і індаеўрапейскаму мовазнаўству. Акрамя гэтага хадзіў на ўсе заняткі па тых мовах, якія выкладаліся тады ва універсітэце. Вывучаў сяміцкія, усходнія мовы, кітайскую, самадзійскую. Адно студэнцкае лета правёў у ліваў, маленькай вымiраючай народнасці на тэрыторыі Латвіі. І вывучыў лівійскую, а разам з тым і латышскую мовы.

За тры гады Нурмекунд закончыў універсітэцкі курс, але прагу ведаў да моў не наталіў. Наняўся матросам на параход і адправіўся без капейкі ў кішэні ў Капенгаген. Зарабляў на жыццё, працуючы дворнікам, «зайцам» хадзіў на заняткі ў Капенгагенскі універсітэт. Неадноычы праганялі, але ён прыходзіў зноў.

Ужо «пракладзеным шляхам» — матросам прыплыў у Дзюнкерк, адтуль дабраўся да Руана, марыў дабрацца да Японіі. Але захварэў, і давялося вярнуцца дадому. На параходзе завяршыў сваю магістэрскую дысертацыю па сінтаксісу старафранцузскай мовы, напісаную па-іспанску, і паспяхова яе абараніў. Потым усміхнулася шчасце — ужо на універсітэцкую стыпендыю пабываў у Гётэборгу, Ростоку, Мюнхене, Парыжы. Цяжка скласці пералік моў, якімі авалодаў яшчэ.

Чвэрць стагоддзя таму назад Пент арганізаваў у Тартускім універсітэце кабінет арыенталістыкі, у якім факультатыўна, для жадаючых выкладаў такія мовы, як кітайская, хіндзі, суахілі і афрыканс, армянская, класічная арабская, старажытнаегіпецкая, а затым і большасць еўрапейскіх.

З тых, хто займаўся ў Нурмекунда, атрымаліся буйныя спецыялісты па мовах і культурах народаў свету, многія з іх ужо самі выкладаюць у кабінеце, іншыя вядуць сур'ёзную навукова-даследчую работу. Былыя студэнты геолагі Х. Удам і Ю. Сірк закончылі аспірантуру ў Інстытуце ўсходазнаўства АН СССР ў Маскве, і першы стаў вядомым спецыялістам па фарсі, а другі — буйным даследчыкам інданезійскіх моў і культуры. Л. Мыль зараз сам выкладае ў ТДУ санскрыт, цібецкую і тамільскую мовы. Але напэўна, галоўная заслуга кабінета арыенталістыкі заключаецца ў тым, што Эстонія займае адно з першых месц у краіне па колькасці моў, з якіх робіцца прамыя пераклады.

Пент Нурмекунд і цяпер шмат падарожнічае, нядаўна вярнуўся з Ташкента, быў у Фрунзе — вывучыў дунганскую мову. Паліглот, якіх мала на планеце, Пент Нурмекунд перакананы: усякі чалавек можа авалодаць ямногімі мовамі, варта толькі як след захацець.

Г. ГУКАСАЎ,
(Газета «Известия»).

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

«Гомельский университет» — орган парткома, ректората, комитета ЛКСМБ и профкомов Гомельского государственного университета (на белорусском языке), Гомельская фабрыка «Палесдрук» Дзяржкамітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Гомель, Савецкая, 1. Аб'ём — 1 друк. аркуш. Тыраж 2000 экз.
Наш адрас: вул. Савецкая, 104, п. 3-11, т. 56-16-52.
АЗ 11015
Заказ 231.